

Wojciech Adamczyk

Centrum Monitoringu Wolności Prasy jako przykład instytucji pozarządowej w polskim systemie medialnym

*Prasa jest wolna wówczas,
gdy nie jest zależna ani od władzy rządu,
ani od władzy pieniądza*
Albert Camus¹

Problematyka wolności prasy, w szczególności zaś dopuszczalnego zakresu swobody prowadzenia działalności wydawniczej lub nadawczej, dozwolonych i pozaprawnych form ograniczania mediów masowych w sferze ujawniania tajemnic bądź publicznej prezentacji poglądów oraz kwestie dotyczące możliwości nieskrępowanego opisu i komentowania rzeczywistości przez dziennikarzy znajdują się w centrum zainteresowania bez względu na charakter systemu prasowego. Wydawać się może, iż największe znaczenie przywiązuje się do tych spraw w niedemokratycznych (zamkniętych, autorytarnych) systemach medialnych, gdzie limitowanie dziennikarskich swobód jest stałą praktyką podbudowaną względami ideologicznymi i politycznymi². Ta na pozór trafna konstatacja jest tylko w połowie prawdziwa, bowiem nawet w gronie państw kultywujących od wieków tradycje demokratyczne spór o zakres wolności prasy znajduje swoje odbicie w publicznej debacie z udziałem polityków, właścicieli mediów, dziennikarzy i prasoznawców, co dowodzi, że o osiągnięcie i utrzymanie owej swobody trzeba permanentnie zabiegać.

W tej dyskusji istotną rolę odgrywają instytucje pozarządowe, mające na ogół charakter ekspercki. Przykładem takiej organizacji na gruncie polskim jest Centrum Monitoringu Wolności Prasy (CMWP). Struktura ta spełnia wymagania stawiane organizacjom pozarządowym, jest więc *zorganizowanym stowarzyszeniem o względnie trwałym charakterze, powstałym zazwyczaj na mocy aktu o charakterze porozumienia prywatnego, którego członkami są wyłącznie lub przede wszystkim osoby fizyczne, związki osób, osoby prawne*

¹ J. Keane, *Media a demokracja*, Londyn 1992, s. 105.

² B. Golka, *Zagraniczne systemy informacji masowej*, w: J. Adamowski, B. Golka, E. Stasiak-Jazukiewicz, *Wybrane zagraniczne systemy informacji masowej*, cz. 2, Warszawa 1997, ss. 9-12.

(albo dwa lub trzy takie elementy razem) (...) posiadające własne stałe organy³. CMWP spełnia również dodatkowe kryterium, jakim jest prowadzenia działalności, w której osiągnięcie zysku nie jest celem samym w sobie (w literaturze przedmiotu tego typu organizacje określa się jako *non profit*). Innym istotnym kryterium jest zakres posiadanej przez nie niezależności względem struktur władzy w państwie. Według Ch. Pentlanda organizacje pozarządowe mogą osiągnąć określony poziom autonomii wobec państwa i zacząć funkcjonować jako niezależny aktor, kierujący się w swych działaniach własnym interesem (stąd często tego typu podmioty nazywane są niezależną formą działalności podmiotów niepaństwowych lub NGO - Non-Governmental Organization)⁴. Większość z nich, nawet na szczeblu krajowym, ma charakter wyspecjalizowanych agend zajmujących się wąską dziedziną życia społecznego. Dla przykładu, w Polsce obok CMWP działają również takie organizacje pozarządowe jak Komitet Helsiński czy Transparency International.

Centrum Monitoringu Wolności Prasy jest elementem systemu informacji masowej. Jest jedną z instytucji medialnych, które wprowadzicie nie wprowadzają do sfery publicznej przekazów prasowych, ale wywierają wpływ na proces komunikowania masowego⁵. Ma ona charakter organizacji wspomagającej działalność mediów masowych dzięki podejmowanym przez siebie inicjatywom. Jako podmiot niezależny od władzy wspiera i stymuluje wysiłki środowiska dziennikarskiego na rzecz ustanowienia takich reguł działania mass mediów, w których szeroki zakres wolności prasy gwarantowany byłby przez przepisy prawa oraz respektowany przez świat polityki i urzędy państwowe. Niezależność CMWP znajduje również odzwierciedlenie w kontaktach z mediami. Brak ścisłych związków z wydawcami konkretnych podmiotów prasowych pozwala bezstronnie wypowiadać się w kwestiach będących przedmiotem publicznego zainteresowania (zarówno w gronie oficjalnych sponsorów, jak i instytucji wspierających funkcjonowanie Centrum są wydawcy różnorodnych środków przekazu, co uniemożliwia wywieranie nadmiernego wpływu na merytoryczną działalność tej instytucji przez jedno przedsiębiorstwo prasowe)⁶. Wypracowana w ten sposób pozycja

³ Z.M. Doliwa-Klepacki, *Encyklopedia organizacji międzynarodowych*, Warszawa 1999, s. 18.

⁴ *Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota-mechanizmy-zasięg działania*, pod red. T. Łoś-Nowak, Wrocław 1999, s. 21. Organizacje pozarządowe nie powinny również, zdaniem Petera Willettsa z London City University, być zakładane na wzór partii politycznych ani działać jak grupa przestępcza, w szczególności unikać przemocy (P. Willetts, *What is a Non-Governmental Organization?*, www.staff.city.ac.uk/p.willetts/CS-NTWKS/NGO-ART.htm).

⁵ M. Mrozowski, *Media masowe. Władza, rozrywka i biznes*, Warszawa 2001, s. 120.

⁶ Wśród oficjalnych sponsorów znajdują się przedstawiciele takich przedsięwzięć medialnych jak Telewizja Polska S.A., „Przegląd Reader’s Digest”, „Super Express”, „Rzeczpospolita” czy tygodnik „Angora” (ponadto Telekomunikacja Polska S.A., PZU S.A., „Commercial Union”, Westminster Foundation for Democracy, Fundacja im. Stefana Batorego i USAID). Natomiast wśród instytucji wspierających są „Internet Partners”,

instytucji eksperckiej w dziedzinie środków masowego przekazu uwiarygadnia prezentowane przez nią stanowiska w określonych sprawach i pozwala skuteczniej zabiegać o poszanowanie jednej z fundamentalnych wolności człowieka, obywatela i społeczeństwa - wolności słowa.

CMWP - geneza i struktura organizacji

Pomysł utworzenia tego typu instytucji zgłosił w 1995 roku Andrzej Jonas, prezes i redaktor naczelny „The Warsaw Voice”, a jednocześnie ówczesny wiceprezes Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. Realizacją tego projektu zajął się wspólnie z Andrzejem Goszczyńskim, co doprowadziło do powołania w dniu 1 maja 1996 roku, na mocy uchwały Zarządu Głównego SDP, Centrum Monitoringu Wolności Prasy. W początkowym okresie działania w strukturze Centrum funkcjonowała rada programowa, powołana do życia jeszcze w styczniu 1996 roku oraz biuro. Radę tworzyli: prof. Andrzej Rzepliński (przewodniczący), Stefan Bratkowski (od września 1996 roku), Andrzej Jonas (członek Zarządu Głównego SDP), prof. Bogudar Kordasiewicz, mec. Jerzy Naumann (od grudnia 1998 roku), dr Ewa Nowińska, dr Aleksandra Wiktorowska (w listopadzie 1997 roku na jej miejsce powołano w skład rady prof. Andrzeja Redelbacha), prof. Andrzej Rychard (od września 1996 roku), Andrzej Roman (od września 1996 roku) i Andrzej Goszczyński. Ten ostatni był również dyrektorem Centrum, którego wspomagało trzyosobowe biuro (Agata Szczepańska - zastępca dyrektora, Anita Sobańska i Teresa Gutowska). Zmiana formuły funkcjonowania Centrum nastąpiła w 2001 roku. W sierpniu ZG SDP odwołał ze stanowiska dyrektora A. Goszczyńskiego, a jego obowiązki powierzono Andrzejowi Tadeuszowi Kijowskiemu. Natomiast radę programową zastąpiono radą konsultacyjną, co miało zmienić dotychczasową formułę wsparcia merytorycznego. W jej składzie znaleźli się Stefan Bratkowski, prof. Adam Strzembosz, prof. Andrzej Paczkowski, prof. Ireneusz Krzemiński, senator Krzysztof Piesiewicz, Henryk Wujec, mec. Jan Stefanowicz, mec. Maciej Bednarkiewicz, Julia Pitera (prezes Transparency International Polska), red. Nina Nowakowska i Bohdan Cywiński⁷. Obecnie dyrektorem CMWP jest Jerzy Kisielewski, będący jednocześnie wiceprezesem SDP, a kierownikiem biura została Barbara Karczewska.

„Wprost”, „Super Media”, Agencja SMG/KRC Poland oraz wydawnictwa „Polskapresse”, „Axel Springer Polska” i „Orkla Media” (<http://www.freepress.org.pl/> - jest to witryna internetowa CMWP, z której zaczerpnięto informacje o strukturze tej organizacji i jej działalności).

Cele i zadania Centrum

Podstawowym celem działalności CMWP-SDP jest obrona wolności słowa sformułowanej w 1950 roku przez Radę Europy w treści art. 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, której Polska jest sygnatariuszem od 26 listopada 1991 roku.

Przepis ten stanowi: ust.1: „Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz politycznych i bez względu na granice państwowe. Niniejszy przepis nie wyklucza prawa państw do poddania procedurze zezwoleń przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych; ust. 2: Korzystanie z tych wolności, jako pociągające za sobą obowiązki i odpowiedzialność może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom, jakie są przewidziane przez ustawę i niezbędne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa państwowego, integralności terytorialnej lub bezpieczeństwa publicznego, ze względu na konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, z uwagi na ochronę zdrowia i moralności, ochronę dobrego imienia i praw innych osób oraz ze względu na zapobieżenie ujawnieniu informacji poufnych lub na zagwarantowanie powagi i bezstronności władzy sądowej”⁸.

CMWP jako jedyna organizacja pozarządowa w kraju działająca stricte na rzecz poszanowania wolności słowa i prasy stawia sobie za cel obronę swobody dziennikarzy w docieraniu do źródeł informacji, właściwego korzystania z zasady wolności wypowiedzi oraz umacnianie systemu wolnej prasy i mediów elektronicznych w Polsce. Istotną kwestią jest również podejmowanie prób przeciwdziałania rosnącej dezintegracji środowiska dziennikarskiego, który to proces osłabia jego pozycję w debacie z instytucjami władzy i właścicielami mediów masowych dotyczącej pozycji zawodowej ludzi prasy. W efekcie status dziennikarzy zatrudnionych w redakcjach znacznie obniżył się, co niekorzystnie wpływa na ich sytuację materialną, jak i zakres realizowanej swobody wypowiedzi⁹.

Zadania Centrum obejmują następujące przedsięwzięcia:

1. *udzielanie dziennikarzom bezpłatnych konsultacji i pomocy prawnej w sytuacjach konfliktowych, a także udział w procesach prasowych na statusie „przyjaciela sądu”*
2. *przygotowanie społecznego projektu Prawa Prasowego;*
3. *sformułowanie postulatów pod adresem władz legislacyjnych, dotyczących nowelizacji przepisów wpływających na warunki działania mediów;*
4. *dokumentowanie konfliktów, w jakie popadły media publiczne i dziennikarze po 1989 roku;*

⁷ Ibidem.

⁸ W. Adamczyk, *Media masowe w procesie budowania demokracji w Polsce (1989-1995)*, Poznań 1999, s. 45.

⁹ Zob. W. Adamczyk, *Refleksje nad stanem przestrzegania wolności prasy w Polsce (1989-1999)*, w: *Przeszłość odległa i bliska*, księga pamiątkowa z okazji 60. urodzin prof. Marcelego Kosmana, Poznań 2000, ss. 333-341, J. Załubski, *Dziennikarz, czy media-worker? Ewolucja zawodu*, w: *Prasa dawna i współczesna*, pod red. B. Kosmanowej, t. 3, Poznań 2002, ss. 133-144.

5. *wpływanie na praktykę funkcjonowania administracji publicznej w kontakcie z mediami, zwłaszcza w zakresie udostępniania informacji oraz reagowania na krytykę prasową;*
6. *pobudzanie zainteresowania opinii publicznej realizacją idei wolności prasy;*
7. *tworzenie sieci ośrodków broniących wolności prasy w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*¹⁰.

Działalność CMWP

Charakterystyka realizacji powyższych zadań pozwala lepiej ocenić przydatność Centrum dla środowiska dziennikarskiego oraz jego znaczenie w strukturze systemu prasowego Polski. Jedną z podstawowych form działalności jest udzielanie wsparcia prawnego tak pojedynczym dziennikarzom, jak i redakcjom. Ów system oparty jest na dwóch filarach. Z jednej strony CMWP udziela konsultacji prawnych, obejmujących porady w sytuacjach konfliktu ludzi mediów z aparatem administracji publicznej, światem biznesu i polityki. Wyjaśnianie stanu prawnego może następować zarówno *a priori*, a więc zakładając wystąpienie konkretnych sytuacji a jeszcze przed podjęciem przez dziennikarzy jakichkolwiek działań, jak również *a posteriori*, gdy sprawa wymaga rozstrzygnięcia na sali sądowej. Wówczas pomoc Centrum ma charakter *amicus curiae*, czyli „przyjaciela sądu”, bezinteresownego doradcy lub interwenienta. CMWP uczestniczy również w poszukiwaniu adwokatów dla dziennikarzy, których sprawy trafiają na wokandę. Z tej formy pomocy korzystają przede wszystkim przedstawiciele mediów lokalnych, z reguły nie dysponujących odpowiednimi funduszami niezbędnymi na sfinansowanie profesjonalnego wsparcia prawnego. Ekspertyzy każdorazowo przygotowywane są przez dwie osoby. W ciągu pierwszych czterech lat działania (1996-2000) Centrum wsparło w ten sposób blisko tysiąc osób fizycznych i prawnych. Na tę liczbę składa się około 350 konsultacji i ponad 630 porad prawnych. Z najgłośniejszych przykładów realizacji tego zadania wspomnieć można o pomocy udzielonej Aleksandrowi Chełce i Karolowi Małcużyńskiemu, którzy zostali oskarżeni o mactwo w związku z odmową złożenia zeznań motywowaną obowiązkiem zachowania tajemnicy dziennikarskiej czy wsparciu tygodnika „Angora” w procesie o naruszenie dóbr osobistych z powództwa Andrzeja Kerna, byłego wicemarszałka Sejmu RP. Ciekawostką jest fakt, iż Centrum kilkakrotnie wsparło również osoby prywatne, które nie były pracownikami mediów (rzecz dotyczyła ochrony dóbr osobistych, w tym prawa do ochrony własnego

¹⁰ <http://www.freepress.org.pl/>.

wizerunku). Przygotowaniu lepszych warunków działania prasy służyć ma także współpraca z przedstawicielami administracji samorządowej, którzy zaznajamiają się z obowiązującymi obecnie przepisami z zakresu udzielania informacji mediom na temat funkcjonowania instytucji władzy lokalnej.

Inną formą pomocy prawnej są tworzone przez Centrum bazy danych na temat orzecznictwa Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych, gdzie przedmiotem rozstrzygnięć są kwestie wolności prasy (ów zbiór liczy już kilkaset zarejestrowanych spraw). Stanowią one nieocenione źródło wiedzy zarówno dla praktyków profesji dziennikarskiej, jak i tych wszystkich, którzy żywo interesują się werdyktami sądowymi dotyczącymi omawianej materii i ich reperkusjami dla działania mediów.

W ciągu zaledwie kilku lat swojego istnienia Centrum przyczyniło się również do intensyfikacji prac na projektami ustaw. Dotyczy to w równym stopniu aktów normatywnych jeszcze nie istniejących, choć niezbędnych (co miało wypełnić luki w prawie wewnętrznym z zakresu ochrony wolności prasy) oraz projektów nowelizujących obowiązujące często od wielu lat przepisy, które jednak wymagają zmiany z względu na nowe warunki działania mediów. CMWP włączyło się aktywnie w prace legislacyjne, których celem miało być opracowanie nowego brzmienia między innymi prawa prasowego, ustawy o radiofonii i telewizji, kodeksu karnego, kodeksu postępowania karnego, ustawy o ochronie danych osobowych czy ustawy o tajemnicy państwowej. W 2000 roku z inicjatywy Centrum powołano koalicję organizacji pozarządowych, która przygotowała własny projekt ustawy o wolności informacji¹¹.

Obok omówionej powyżej funkcji artikulacji interesów środowiska dziennikarskiego CMWP realizuje również funkcję wychowawczą. Służyć temu mają przede wszystkim seminaria i konferencje omawiające różnorodne kwestie z praktyki działania prasy. W latach 1997-2000 zorganizowano szereg tego typu przedsięwzięć:

1. seminarium pod nazwą „Tolerancja demokracji” (czerwiec 1997 roku), jako pierwsze w ogóle, a jednocześnie dające początek cyklowi spotkań pod hasłem „Życie mediów”;
2. seminarium dotyczące współpracy prasy i wymiaru sprawiedliwości (listopad 1997 roku);
3. seminarium poświęcone wysokości roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych (grudzień 1997 roku);

¹¹ Zob. W. Adamczyk, *Prawo do informacji w Polsce. Koncepcje regulacji ustawowych (1996-2001)*, w: *Prasa dawna i współczesna*, t. 2, pod red. B. Kosmanowej, Poznań 2001.

4. seminarium analizujące głośne wydarzenia w Słupsku ze stycznia 1998 roku oraz omawiające kooperację mediów z policją i prokuraturą (luty 1998 roku);
5. seminarium na temat granic wolności wypowiedzi (marzec 1998 roku);
6. seminarium omawiające związki dziennikarzy z reklamą i public relations oraz konflikty pojawiające się na styku mediów i polityki (kwiecień 1998 roku);
7. seminarium poświęcone stosowaniu procedury zabezpieczenia powództwa w procesach o naruszenia dóbr osobistych w mediach (styczeń 1999 roku);
8. międzynarodowe seminarium na temat investigative reporting zatytułowane „Dziennikarstwo śledcze - praktyka i problemy prawne”;
9. seminarium analizujące pracę sprawozdawców sądowych (2000 rok);
10. seminarium na temat wymogu autoryzacji wypowiedzi w prasie (2000 rok);
11. seminarium dotyczące przepisów o tajemnicy dziennikarskiej (2000 rok).

Dodać należy do tego również aktywny udział przedstawicieli Centrum w konferencjach organizowanych przez inne instytucje, gdzie mogą oni popularyzować wiedzę na temat idei wolności prasy i upowszechniać problemy pojawiające się w codziennej praktyce mediów. Przykładami takich spotkań mogą być zorganizowana przez Uniwersytet Warszawski i Instytut Goethego konferencja na temat „Media i przemoc” (maj 1998 roku) czy przygotowana przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego i Krajową Radę Radiofonii i Telewizji konferencja „Rola mediów w stanach nadzwyczajnych” (listopad 1998 roku). Realizacji funkcji wychowawczej służą również szkolenia dla dziennikarzy oraz wydawców poświęcone prawnym aspektom działania prasy (do końca 2000 roku uczestniczyło w nich blisko 600 osób) oraz publikacje wydawane przez Centrum. Opracowania książkowe adresowane do środowiska dziennikarskiego przybliżają wybrane problemy pracy redakcyjnej („Prawo dla dziennikarzy” autorstwa Ewy Nowińskiej i „Vademecum sprawozdawcy sądowego” pióra Stanisława Podemskiego). Znaczenia tych publikacji trudno nie doceniać tym bardziej, że wykształcenie dziennikarskie wśród ludzi prasy jest raczej rzadkością.

Ze sporym oddźwiękiem spotykają się publikowane co pewien czas przez Centrum dokumenty, stanowiące wynik badań nad wybranymi aspektami działania prasy. Przykładami tego typu opracowań są między innymi „Karta pracy mediów elektronicznych w sytuacjach szczególnego zagrożenia porządku publicznego”¹² oraz raporty: „Korupcja a media i

¹² Tekst Karty dostępny w „Press” nr 12/35 z 15 grudnia 1998 roku.

informacja publiczna” z 1998 roku, „Prawo vs Media” z 1999 roku¹³ i raport o wolności słowa w Polsce, opublikowany w 1999 roku (wcześniejsze opracowanie tego typu stało się częścią przygotowanego w 1997 roku przez Departament Stanu USA raportu o wolności człowieka w świecie). Upowszechnianiu działań CMWP służą również publikacje prasowe pracowników Centrum publikowane w poczytnych tytułach prasowych (wykaz znajduje się na stronie internetowej).

Istotne znaczenie dla budowania świadomości opinii publicznej o stanie przestrzegania wolności prasy w kraju i na świecie mają oświadczenia i stanowiska CMWP. Pierwsze, pochodzące z 13 września 1996 roku, dotyczyło zmian w Kodeksie Cywilnym w zakresie odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych. Liczba tego typu wystąpień każdego roku ukazuje aktywność Centrum (dla przykładu, w pierwszych czterech latach funkcjonowania wydano ogółem dwadzieścia siedem stanowisk, oświadczeń i listów otwartych: trzy w 1996 roku, w 1997 roku dziewięć, w 1998 roku siedem, w 1999 roku osiem). Prezentowane problemy obejmowały rozmaite kwestie:

- prawnych aspektów działania prasy (tajemnica dziennikarska w świetle nowych przepisów kpk, przedrukowywania tekstów prasowych, stosowania procedury zabezpieczenia powództwa na tekstach prasowych);
- konkretnych przypadków łamania wolności prasy (przypadków agresji wobec dziennikarzy, bezprawnego zatrzymania dziennikarzy „Wprost”, odpowiedzialności mediów za wydarzenia w Słupsku 14 stycznia 1998 roku, wysokości roszczenia o zadośćuczynienie z pozwu prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego przeciwko redakcji „Życia”, zakazu publikacji wydanego wobec „Dziennika Bałtyckiego”, bezprawnej dyskryminacji dziennikarza „Życia” przez rzecznika prasowego Polskiego Związku Piłki Nożnej, zranienia dziennikarza „naszego Dziennika”, zakazu publikacji i zbierania informacji wydanego wobec „Nowego Kuriera”);
- warunków pracy dziennikarzy (bezpieczeństwa reporterów, pracy dziennikarzy w czasie powodzi);
- przypadków łamania wolności prasy w innych państwach (zagrożeń praw człowieka na Białorusi, wolności prasy w Serbii, uwięzienia na Białorusi dziennikarzy rosyjskiej telewizji ORT oraz zamknięcia białoruskiej gazety „Swaboda”);

¹³ Opracowany przez dziewięcioosobowy zespół programowy (A. Goszczyński, prof. B. Kordasiewicz, prof. Ewa Łętowska, mec. Maciej Łuczak, mec. J. Naumann, S. Podemski, prof. A. Redelbach, prof. A. Rzepliński, prof. Wojciech Sadurski) dokument opublikowała „Rzeczpospolita” z 8 lutego 1999 roku.

- ograniczonego dostępu do informacji (jawności obrad organów samorządowych, zarobków pracowników samorządowych, prowokacji dziennikarskich, utajniania umów przez instytucje publiczne, niejawności wynagrodzeń członków rad nadzorczych i zarządów spółek Polskie Radio i Telewizja Polska).

Jedną z form dotarcia do szerszej opinii publicznej są konferencje prasowe, podczas których przedstawiciele Centrum prezentują stanowiska w poszczególnych sprawach. W 2000 roku poświęcono je między innymi swobodzie reklamy skierowanej do dzieci, współpracy dziennikarzy z sądami, ocenie sytuacji mediów po wyroku pierwszej instancji w procesie prezydent A. Kwaśniewski kontra „Życie”, uniemożliwianiu dystrybucji tygodnika „Mity i Fakty” przez największego krajowego kolportera „Ruch”.

Działalność CMWP znana jest również poza granicami Polski, a to za sprawą współpracy nawiązanej z podobnymi organizacjami pozarządowymi w świecie. Wśród podmiotów kooperujących z Centrum s¹: Article 19 - International Center Against Censorship, IFEX - Clearing House, International Center for Journalists w Waszyngtonie, Committee to Protect Journalists w Nowym Jorku, COLPI - Open Society, Bruce Johnson z biura prawnego Davis Wright Tremaine LLP, Minsk Mass Media Support Association „Free Word”, Belarusian Association of Journalists w Mińsku, Freedom House w Budapeszcie. Centrum włączyło się w międzynarodowy projekt Oxford University Programme in Comparative Media Law & Policy Homepage, którego koordynatorem jest prof. Monroe Price. Wspomniane przedsięwzięcie opiera się na stworzeniu światowej sieci monitorującej ustawodawstwo w kontekście realizacji wolności prasy.

Wymienione powyżej formy aktywności Centrum na forum publicznym pozwalają na sformułowanie kilku konkluzji. Po pierwsze, tego typu działalność wspiera rodzime środki masowego komunikowania, a tym samym poszerza pole prowadzonej debaty publicznej, w której prasa odgrywa współcześnie istotną rolę. Pozwala to między innymi artykułować na łamach prasy rozmaite poglądy, często odmienne od stanowiska władzy. Podkreślanie w licznych wystąpieniach i oświadczeniach przez pracowników Centrum potrzeby zagwarantowania oraz respektowania zasady wolności mediów oraz wskazywanie przypadków ingerencji w działalność redakcji lub pracę dziennikarzy uświadamia obywatelom oraz instytucjom publicznym rolę prasy w demokratycznym społeczeństwie.

Po drugie, w swojej działalności Centrum w dużej mierze realizuje misję edukacyjną w stosunku do dziennikarzy. Poziom wykształcenia zawodowego wśród ludzi mediów pozostawia pewien niedosyt, stąd też udzielanie porad w formie bezpośredniej, jak i

publikowanie rozmaitych instrukcji oraz wskazówek dotyczących działania w określonych sytuacjach stwarza dziennikarzom szansę na uzupełnienie braków wiedzy. Ma to bezpośredni wpływ na jakość publikowanych materiałów prasowych i zawarte w nich przesłanie.

Po trzecie, korzystając ze statusu organizacji pozarządowej Centrum może w nieskrępowany sposób obnażać te posunięcia władzy, które często w sposób pośredni, niejako niezamierzony, wymierzone są w swobodę działania mediów. Najczęściej tego typu próby ograniczania wolności prasy związane są z działalnością prawodawczą na różnych szczeblach struktury państwowej. Natychmiastowe wychwycenie takich przypadków, następnie ich nagłośnienie, wyjaśnienie motywów wprowadzenia konkretnych zapisów oraz napiętnowanie samego pomysłu i jego twórców z reguły prowadzi do powstrzymania procesu ich uchwalenia lub egzekucji.

Po czwarte, istotną formą aktywności Centrum jest udział w przygotowaniu ważnych z punktu widzenia działania prasy projektów aktów prawnych. Umiejętność dostrzeżenia luk w prawie dotyczącym działania mediów masowych i przedstawienia autorskich propozycji rozwiązań legislacyjnych jest niewątpliwie zaletą tego typu organizacji. Dowodzi bowiem, że swojej działalności nie opierają one tylko lub w dużej mierze na wskazywaniu uchybień w prawodawstwie już istniejącym, ale w sposób twórczy i profesjonalny uczestniczą we wprowadzaniu nowej jakości do systemu prawa w państwie.

Piątym, bardzo ważnym argumentem utwierdzającym w przekonaniu o potrzebie funkcjonowania tego typu organizacji jest ich aktywność w zakresie pobudzania integracji środowiska dziennikarskiego, które w Polsce znajduje się w stadium poważnego rozproszenia. Różne formy organizacyjne (stowarzyszenia, związki, syndykaty) zrzeszające najczęściej pracowników poszczególnych środków przekazu (w telewizji publicznej) lub sektora prasy (na przykład, mediów katolickich) kierują się w swoim działaniu, z reguły, interesem swoich członków. Zabiegając o jak najkorzystniejsze rozstrzygnięcia dla siebie nie dbają o potrzeby całego środowiska ludzi prasy, co w konsekwencji w dłuższej perspektywie czasowej przynosi określone szkody. Rozproszenie sił i celów w dyskusjach z właścicielami wydawnictw prasowych, stacji radiowych i telewizyjnych oraz z instytucjami władzy osłabia skalę lobbingu. W konsekwencji status zawodowy dziennikarza z roku na rok pogarsza się, głównie w sferze finansowej i socjalnej. Owa słabość zrzeszeń dziennikarskich zniechęca w dodatku potencjalnych kandydatów na nowych członków, co w efekcie owocuje niskim poziomem samoorganizacji przedstawicieli tej profesji. Podejmowane przez Centrum inicjatywy są jednym

z ważnych środków zaradczych służących poprawie tej niekorzystnej tendencji i odbudowie prestiżu oraz pozycji ludzi mediów.

Po szóste wreszcie, należy podkreślić aktywność CMWP na płaszczyźnie międzynarodowej. Współpraca z podobnymi organizacjami na świecie oraz płynące z niej doświadczenia pozwalają efektywniej zabiegać o zagwarantowanie i przestrzeganie w praktyce wolności prasy. Istotnym elementem działalności Centrum są inicjatywy zabiegające o poszerzenie zakresu swobody wypowiedzi i działania mediów w innych państwach (Białoruś, Serbia) - wymowa tego typu wystąpień, wpisująca się w tradycje funkcjonujących na świecie podobnych instytucji, nie wymaga komentarza.

Po sześciu latach działalności Centrum trudno nie docenić jego roli tak dla dziennikarzy, jak i systemu prasowego Polski. Jako organizacja pozarządowa umiejętnie wypełnia powstałą w sferze komunikacji społecznej lukę, przyczyniając się do poszerzenia swobody wypowiedzi w mediach masowych, a przez to urzeczywistnienia roli wolnego słowa w demokratyzującym się państwie, budującym podwaliny pod społeczeństwo obywatelskie.